

Oponentský posudek na diplomovou práci Natalije N a y d e n o v é „Fungování vlastních jmen ve frazeologických jednotkách“

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl postihnout specifika fungování vlastních jmen v rámci frazeologických jednotek, ukázat roli těchto nominačních prostředků s ohledem na posun v jejich funkci.

V prvních dvou kapitolách se autorka věnuje otázkám frazeologie obecně (1. kap.), a dále pak zejména frazeologismům s komponentem vlastního jména (v práci jsou analyzována antroponyma) z hlediska jejich původu (2. kap.). Východiskem další analýzy materiálu je především názor G.P.Manuškinové, že vlastní jméno v rámci frazeologismu ztrácí svou prvotní, nominativní funkci a získává především funkci hodnotící. Tato tendence – posun od nominativnosti k hodnocení se projevuje jednoznačně právě v rámci frazeologismů, které jsou v práci chápány jako mikrotexty zahrnující několik komponentů informace (aspekt historický, národnostní, sociokulturní). Je zde zdůrazňována úloha řečového kontextu lexikálního významu vlastních jmen (podíl subjektivních, sociálně podmíněných faktorů a emocí, s.15).

Autorka pak v další, třetí kapitole analyzuje fungování tzv. precedentních jmen (, A.V. Superanská, s.36n) – vlastní jména, široce známá všem představitelům jednoho národnostně-lingvokulturního společenství. V této části práce se potvrdil předpoklad, že potenciálně téměř všechna takto vymezená antroponyma v rámci zkoumaných frazeologismů jsou funkčně jmény precedentními (s.37). Autorka toto východisko prokazuje prostřednictvím psycholingvistického experimentu (s. 37n), kdy respondenti podpořili předpoklad, že vlastní jména ve zkoumaných frazeologismech získávají nové funkce (vedle výchozí funkce nominativní), stávají se jmény s funkcí hodnotící, rozvíjí se u nich přenesený význam, lze je hodnotit jako prostředky s emocionálně-expresivním zabarvením, tj. tato jména fungují jako jména- symboly. Autorka na vybraných příkladech ukazuje cestu přechodu těchto jmen od denotativnosti k hodnotící funkci (s.41n). V rámci lingvistického experimentu korpusového materiálu autorka rovněž prokazuje vztah mezi denotativním užitím vlastních jmen (v kontextech prvotních textů) a užitím těchto jmen ve funkci hodnotící (s.44n).

Tato část práce je nesporně velmi přínosná, podnětná a inspirativní.

V této souvislosti by mě zajímalo, jak sama autorka diplomové práce vnímá **vztah systémových, jazykových faktorů a faktorů řečových, kontextuálních** při vymezování charakteru lexikálního významu vlastních jmen v rámci zkoumaných frazeologismů. A dále: lze se domnívat, že současný význam libovolného precedentního jména v rámci frazeologismu se může dále vyvíjet a měnit?

Analyzované příklady ve 2. a 3. kapitole odrážejí určitou formální nejednotnost fungování vlastních jmen: např. „**Zevs** gromoveržec“ , „Ot **Romula** do našich dnejí“ vedle „**Sizifov trud**“(etymologická analýza pojmenování, s. 24n) kdy vlastní jméno pojmenovává na jedné straně samostatný životný

subjekt, a na druhé straně pouze přispívá k identifikaci subjektu, resp. spolutvoří komplexní pojmenování s hodnotícím významem. Zdá se, že míra expresivnosti i významového posunu jmen se v těchto dvou pozicích liší. Zamýšlela se nad tím autorka?

Při zkoumání cesty přechodu vlastních jmen od funkce denotativní k funkci hodnotící (s.41n) vidíme podobný vztah: „doč Jevy/ Jevina vnučka“ ; „Solomonovo řešení“ vedle „Don Žuan“- tedy samostatné fungování významově posunutého vlastního jména vedle pouhého podílu na komplexním pojmenování s hodnotícím významem.

Zajímavá je poznámka na s 48 u vlastního jména „Penelopa“, kdy toto jméno může fungovat v roli hodnotící jako ocenění pozitivní vlastnosti subjektu (věrnost), nebo ve funkci ironizující, ve významu zcela opačném, tj. „nevěrná“ žena. Nepochybně zde do popředí vystupuje role kontextu. Bylo takových případů víc?

Diplomová práce Natalije Naydenové se zabývá zajímavým aktuálním tématem z oblasti frazeologie, a lze říci, že beze zbytku splnila vytčené zadání.

Autorka předkládané diplomové práce prokázala velmi dobrou orientaci v odborné literatuře, práce se vyznačuje přehledností, je obsahově i formulačně na výši, má i velmi dobrou technickou úroveň.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou výborně.

V Praze dne 13.5.2013

PhDr. Jitka Stiešová, CSc